<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER</u>: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની વડી અદાલતમાં

ફોજદારી અપીલ નં. ૨૧૬૨/૨૦૦૪

સાથે

ફોજદારી પુનરીક્ષણ અરજી નં. ૭૯૭/૨૦૦૪

માં

ફોજદારી અપીલ નં. ૧૩૯/૨૦૦૪

મંજૂરી તથા સહિ માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જે. ઠાકર

==

૧ સ્થાનિક અખબારોના અહેવાલદાતાઓને ચુકાદો જોવા માટે અનુમતિ આપવામાં આવી શકે છે?

૨ રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવાનું કે નહીં?

૩ શું ન્યાયમુર્તીશ્રી ચુકાદાની ઉચિત નકલ જોવા ઈચ્છે છે ?

૪ શું આ મામલો ભારતના બંધારણ, ૧૯૫૦ની વ્યાખ્યા અથવા તેના હેઠળ

કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશ અંગે કાનૂની મહત્ત્વનો પ્રશ્ન ઊભો કરે છે ?

પ શું તેને સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવામા આવે ?

==

ગુજરાત રાજ્ય....અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

પટેલ મનુભાઈ ખોડીડાસ અને ૩....સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ)

==

હાજરી:

અપીલકર્તા (ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી એલ. આર. પૂજારી, એ.પી.પી.

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી (ઓ) નં. ૧ – ૪ માટે વકિલશ્રી યોગેન્દ્ર ઠાકોર

==

ન્યાયપીઠ : **ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જે. ઠાકર**

તારીખ : ૦૪/૦૨/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. આ અપીલ દ્વારા, અપીલકર્તા–રાજ્યે માન. અધિક સત્ર ન્યાયાધીશ (ફાસ્ટ ટ્રેક અદાલત નં. ૨), મહેસાણા દ્વારા સત્ર કેસ નં. ૧૨૩/૨૦૦૨ માં તા.૩૧.૦૮.૨૦૦૪ના રોજ આપવામાં આવેલા ચુકાદો અને આદેશને પડકાર્યો છે, જેના દ્વારા માન. નીચલી અદાલતે અહીંના મૂળ આરોપીઓ–પ્રતિપક્ષકારોને આક્ષેપિત ગુનાઓના આરોપોમાંથી નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો હતો.

૨. ફરિયાદ પક્ષના કેસના સંક્ષિપ્ત તથ્યો એ છે કે ફરિયાદી દ્વારા ફરિયાદ નોંધાવવામાં આવી હતી, જે મેહસાણા શહેર પોલીસ સ્ટેશન, મહેસાણા ખાતે નોંધાયેલ પ્રથમ ગુ. ર. નં. ૧૬૮/૧૯૯૯ હતી, જેમાં ફરિયાદી વિજયકુમાર ચણાલાલ શાહ છે, જે ૦૪.૦૫.૧૯૯૯ના રોજ મહેસાણા ખાતે માઈક્રુપા હોટલ નજીક પરંતુ ડેપો પાસે હતો. તે સમયે, એક મારુતિ આવી અને આરોપીઓ બહાર આવ્યા અને ફરિયાદીને સોમનાથ રોડ સુધી ખેંચી લઈ ગયા તથા તેને માર્યો અને ગંભીર ઈજા પહોંચાડી.

૩. તપાસ પૂર્ણ થયા પછી, આરોપપત્ર માનનીય મેટ્રોપોલિટન ન્યાયાધીશ સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવ્યું. મામલો વિશિષ્ટ રીતે સત્ર અદાલતમાં ચલાવી શકાય એવો હોવાથી, દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૨૦૯ હેઠળ માનનીય ન્યાયાધીશની અદાલતે (ટૂંકમાં "સીઆર.પી.સી.") આ કેસ માનનીય અધિક સત્ર ન્યાયાધીશ (ફાસ્ટ ટ્રેક અદાલત નં. ૨), મહેસાણા, સમક્ષ મોકલી આપ્યો, જેને ત્યારબાદ સત્ર કેસ નં. ૧૨૩/૨૦૦૨ તરીકે નંબર આપવામાં આવ્યો. વિરોધી–આરોપીઓએ પોતાનો ગુનો કબૂલ ન કરતાં અને સુનાવણી માટે માંગ કરતાં, તેઓ પર આક્ષેપિત ગુનાઓ અંગે ટ્રાયલ ચલાવવામાં આવ્યો.

૪. સુનાવણીના સમયે, મૂળ આરોપીઓ વિરુદ્ધ લગાવવામાં આવેલા આરોપોને સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદ પક્ષે ૧૩ સાક્ષીઓની પૂછપરછ કરી હતી તથા ફરિયાદ પક્ષે ૧૬ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ પણ રજૂ કર્યા હતા.

૫. નીચલી અદાલતની કાર્યવાહી પૂર્ણ થયા પછી અને દંડ પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીની નિવેદન નોંધ્યા બાદ તથા ફરિયાદ પક્ષ અને બચાવપક્ષની દલીલો સાંભળ્યા પછી, મહેસાણા ખાતેના માનનીય અધિક સત્ર ન્યાયાધીશ (ફાસ્ટ ટ્રેક અદાલત નં. ૨) એ આરોપીઓને તેમની સામે મૂકાયેલા તમામ આરોપોમાંથી નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો. કાર્યવાહી પૂર્ણ થતાં, સત્ર અદાલતે પ્રતિવાદી–આરોપીઓને નિર્દોષ છૂટકારો આપતો ચુકાદો અને આદેશ પસાર કર્યો.

૬. ઉપરોક્ત ચુકાદો અને આદેશ, જે માનનીય સત્ર અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવ્યો છે તેનાથી અસંતુષ્ટ અને અસંતોષિત થઈ, અપીલકર્તા–રાજ્યે વર્તમાન ફોજદારી અપીલ દાખલ કરી છે.

૭. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી કે વિદ્વાન ન્યાયાધીશએ આંક ૨૨ પર ફરિયાદીની સાક્ષીને યોગ્ય રીતે મૂલવવી જોઈએ હતી, જેમાં તેણે જુબાની આપી છે કે તેને તેની નસોમાં ઈજાઓ પહોંચી હતી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે વિદ્વાન ન્યાયાધીશએ આ બાબતનું પણ મૂલવવું જોઈએ હતું કે આરોપી પાસેથી ઘાતક હથિયારો જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે વિદ્વાન ન્યાયાધીશએ ડૉક્ટરની સાક્ષીને પણ ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ હતી, જેમાં ડૉક્ટર જુબાની આપે છે કે ફરિયાદીને ઈજાઓ પહોંચી હતી અને ફરિયાદીનું ડૉક્ટર દ્વારા

આપવામાં આવેલ તબીબી પ્રમાણપત્ર આંક ૧૫ પર રેકોર્ડ ઉપર રજૂ કરવામાં આવ્યું છે. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ વધુમાં રજૂઆત કરી કે આ ફોજદારી અપીલ મંજૂર કરવામાં આવવી જોઈએ અને વિદ્વાન નીચલી અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલ આક્ષેપિત ચુકાદો અને આદેશ રદ કરવામાં આવવા જોઈએ.

૮. તેના સામે, વિરોધી–આરોપીઓ તરફથી વિદ્વાન વકીલે નીચલી અદાલતના ચુકાદા અને આદેશને સમર્થન આપતાં રજૂઆત કરી કે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા રેકોર્ડ પર રજૂ કરાયેલા પુરાવાની મૂલવણી કર્યા બાદ આ ચુકાદો અને આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો છે અને તેથી આ અદાલત તરફથી તેમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવાની આવશ્યકતા નથી. તેથી તેમણે વિનંતી કરી કે વર્તમાન અપીલ ખારિજ કરવામાં આવવી જોઈએ અને વિદ્વાન નીચલી અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલ વિવાદિત ચુકાદો અને આદેશને પુષ્ટિ કરવામાં આવવી જોઈએ.

૯. મેં અપીલકર્તા–રાજ્ય તરફના વિદ્વાન એ.પી.પી. તથા પ્રતિપક્ષી–આરોપીઓ તરફના વિદ્વાન વકીલની દલીલો સાંભળી છે અને તેમની સહાયથી રેકોર્ડ સામગ્રીનું અવલોકન કર્યું છે.

૧૦. ઉપરોક્તને ધ્યાનમાં લેતાં, મને નિર્દોષ છૂટકારાની અપીલો દાખલ કરવા માટે માર્ગદર્શિકા નિર્ધારિત કરતી માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયોના પરિમાણ પર આ કેસના તથ્યોની મૂલવણી કરવી પડે છે.

૧૧. નીચલી અદાલત દ્વારા આપેલા નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામે આ અદાલત સમક્ષ અપીલની સુનાવણીને શાસન અને નિયંત્રિત કરનારા સિદ્ધાંતોનો સર્વોચ્ચ અદાલતે અનેક ચુકાદાઓની શ્રેણીમાં અત્યંત સંક્ષેપમાં સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ કર્યો છે. એમ.એસ. નારાયણ મેનન ઉર્ફે મણિ વિ. કેરળ રાજ્ય અને અન્ય (૨૦૦૬) ૬ એસ.સી.સી. ૩૯ ના કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામેની અપીલમાં વડી અદાલતની શક્તિઓનું વર્ણન કર્યું છે. ચુકાદાના પરા–૫૪માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

"૫૪. કોઈપણ સ્થિતિમાં, વડી અદાલતે કોઈ અપીલને નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા સામેની અપીલ તરીકે માનીને સ્વીકારી હતી, પરંતુ વાસ્તવમાં તે પુનરીક્ષણ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી રહી હતી. નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા સામેની અપીલી સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે પણ, વડી અદાલતે કાયદાના સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખવા જોઈએ હતા કે જ્યાં બે દૃષ્ટિકોણ શક્ય હોય, ત્યાં અપીલી અદાલતે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના નિષ્કર્ષમાં હસ્તક્ષેપ કરવો ન જોઈએ."

૧૨. વધુમાં, ચન્દ્રપ્પા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય, જેનો અહેવાલ (૨૦૦૭) ૪ એસ.સી.સી. ૪૧૫ માં નોંધાયેલો છે, તેમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચેના સિદ્ધાંતો

નિર્ધારિત કર્યા હતા;

"૪૨. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી, અમારા વિચારાધીન અભિપ્રાય મુજબ, નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામેની અપીલની સુનાવણી કરતી વખતે અપીલી અદાલતની સત્તાઓ સંબંધિત નીચેના સામાન્ય સિદ્ધાંતો ઉદભવે છે;

[૧] અપીલી અદાલતને નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ આધારિત હોય તેવા પુરાવાનું પુનર્મૂલવણ, પુનર્મૂલવણી તથા પુનર્વિચાર કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા છે.

[૨] ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ આવી સત્તાના ઉપયોગ પર કોઈ મર્યાદા, પ્રતિબંધ કે શરત મૂકતી નથી અને અપીલ અદાલત સમક્ષ ઉપલબ્ધ પુરાવાના આધારે તથ્ય તથા કાનૂન, બન્ને પ્રશ્નો પર પોતાનું સ્વતંત્ર નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે છે.

[૩] વિવિધ અભિવ્યક્તિઓ, જેમ કે, "પર્યાપ્ત અને પ્રેરક કારણો", "સારા અને પૂરતા આધાર", "અત્યંત સશક્ત પરિસ્થિતિઓ", "તર્કવિરુદ્ધ નિષ્કર્ષો", "સપષ્ટ ભૂલો", વગેરે, નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામેની અપીલમાં અપીલીય અદાલતની વિસ્તૃત શક્તિઓને સીમિત કરવા માટે આશયિત નથી. આવી વાક્યરચનાઓ અપીલીય અદાલત દ્વારા નિર્દોષ છૂટકારામાં હસ્તક્ષેપ કરવા પ્રત્યેની અનિચ્છાને રેખાંકિત કરતી "ભાષાની અલંકારિકતા"ના સ્વરૂપની વધુ છે, અદાલતની પુરાવાનું

મૂલવણ કરવાના અને પોતાનો નિષ્કર્ષ પર પહોંચવાના અધિકારને સંકુચિત કરવા માટે નહીં.

[૪] અપીલી અદાલતે, જોકે, એ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે નિર્દોષ છૂટકારાના મામલે આરોપીના પક્ષમાં દ્વિગુણિત અનુમાન રહે છે. પ્રથમ, ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત અનુસાર, કે જ્યાં સુધી કોઈ વ્યકિતને સક્ષમ કાનૂની અદાલત દ્વારા દોષિત ઠરાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તેને નિર્દોષ ગણવામાં આવશે, ત્યાં સુધી તેને નિર્દોષતાનું અનુમાન ઉપલબ્ધ રહે છે. દ્વિતીય, આરોપીને નિર્દોષ છૂટકારો મળ્યો હોવાથી, તેની નિર્દોષતાનું અનુમાન નીચલી અદાલત દ્વારા વધુ મજબૂત, પુનઃપુષ્ટ અને સશક્ત બને છે.

[૫] જો રેકોર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વાજબી નિષ્કર્ષ શક્ય હોય, તો અપીલી અદાલતે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના નિષ્કર્ષમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં

૧૩. આમ, આ સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે અપીલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે, રેકોર્ડ પર રહેલા પુરાવાના આધારે જો બે વાજબી નિષ્કર્ષ સંભવ હોય, તો પણ નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલ નિર્દોષ છૂટકારાના નિષ્કર્ષમાં અપીલ અદાલતે હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં.

૧૪. ગોવા રાજ્ય વિ. સંજય ઠાકરણ અને અન્ય ના (૨૦૦૭) ૩ એસ.સી.સી.

૭૫ માં અહેવાલિત કેસમાં પણ, સર્વોચ્ચ અદાલતે આવા કેસોમાં વડી અદાલતની સત્તાઓનું પુનરાવર્તન કર્યું છે. ઉક્ત નિર્ણયના ફકરા–૧૬માં, અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

"૧૬. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામે અપીલમાં અધિકારનો ઉપયોગ કરતી વખતે અપીલ અદાલત સામાન્ય રીતે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશમાં હસ્તક્ષેપ કરતી નથી, સિવાય કે નીચલી અદાલતનો અભિગમ કોઈ સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતાથી દૂષિત થયો હોય અને પહોંચવામાં આવેલો નિષ્કર્ષ કોઈપણ વાજબી વ્યક્તિ દ્વારા પહોંચવામાં ન આવી શકે; અને તેથી તે નિર્ણયને તર્કવિરુદ્ધ ગણવામાં આવે છે. માત્ર એટલા માટે કે બે દૃષ્ટિકોણ શક્ય છે, અપીલ અદાલત નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલ ચુકાદાને અસ્વીકારતો દૃષ્ટિકોણ અપનાવતી નથી. તેમ છતાં, જો અપીલ અદાલતનો મત એવો હોય કે નીચલી અદાલત દ્વારા પહોંચવામાં આવેલો નિષ્કર્ષ તર્કવિરુદ્ધ છે અને અદાલતે કાયદાની સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે તથા રેકોર્ડ મહત્વપૂર્ણ પુરાવાને અવગણ્યો છે, તો અપીલ અદાલત પાસે પુરાવાની પુનર્મૂલવણી કરવાની સત્તા છે. આવી પરિસ્થિતિઓમાં, રેકોર્ડ પર મૂકવામાં આવેલા સામગ્રીના આધારે ન્યાયોચિત નિર્ણય પર પહોંચવા માટે તથા આ નક્કી કરવા કે આરોપીમાંથી કોઈપણ વ્યક્તિ તેણે જે અપરાધ માટે આરોપિત છે

તે અપરાધના આચરણ સાથે સંકળાયેલી છે કે કેમ, અપીલ અદાલત પર પુરાવાની પુનર્મૂલવણી કરવાની ફરજ આવે છે."

૧૫. સમાન સિદ્ધાંત સર્વોચ્ચ અદાલતે ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિ. રામ વીર સિંહ અને અન્ય વિ. (૨૦૦૭ એ.આઇ.આર. એસ.સી.ડબ્લ્યુ. ૫૫૫૩) તથા ગીર્જા પ્રસાદ (મૃતક) દ્વારા વારસદાર વિ. મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય (૨૦૦૭ એ.આઇ.આર. એસ.સી.ડબ્લ્યુ. ૫૫૮૯) ના કેસોમાં પ્રસ્થાપિત કર્યો છે. તેથી, નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ વિરુદ્ધ આ અદાલત જે અધિકારોનો ઉપયોગ કરી શકે છે, તે સુસ્થિર છે.

૧૬. લૂના રામ વિ. ભુપત સિંહ અને અન્ય ((૨૦૦૯) એસસીસી ૭૪૯) ના કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે ફકરા-૧૦ અને ૧૧ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે;

"૧૦. વડી અદાલતે નોંધ્યું છે કે ફરિયાદ પક્ષની રજૂઆત સ્પષ્ટપણે વિશ્વસનીય નહોતી. કહેવાતા કેટલાક પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષીઓએ જણાવ્યું હતું કે મૃતકનું મૃત્યુ એક આરોપી દ્વારા તેની પગની ઘૂંટી વાળી દેવામાં આવવાથી થયું. અન્યોએ કહ્યું હતું કે તેનું ગળું દબાવી હત્યા કરવામાં આવી હતી. ફરિયાદ પક્ષનો કેસ એવો હતો કે ઈજાગ્રસ્ત સાક્ષીઓને બસમાંથી બહાર ફેંકી દેવામાં આવ્યા હતા. પોસ્ટમોર્ટમ કરનાર તથા

સાક્ષીઓની તપાસ કરનાર ડોક્ટરે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે ચાલતી હાલતમાં રહેલી બસમાંથી કોઈ વ્યક્તિને બહાર ફેંકી દેવું શક્ય નહોતું.

૧૧. નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા સામેની અપીલના પરિમાણો ધ્યાનમાં લેતાં, આ અપીલમાં હસ્તક્ષેપ કરવા અમે ઇચ્છુક નથી. વડી અદાલતનો અભિપ્રાય તર્કવિરુદ્ધ ગણાવી શકાય તેમ નથી અને પુરાવાના આધારે સંભવિત અભિપ્રાય છે."

૧૭. સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના નિર્ણયમાં પણ, મૂક્કીયાહ અને અન્ય વિ. રાજ્ય, પોલીસ નિરીક્ષક મારફતે પ્રતિનિધિત્વ ધરાવતું, તમિલનાડુ (એ.આઈ.આર. ૨૦૧૩ એસ.સી. ૩૨૧) ના મામલે, સર્વોચ્ચ અદાલતે પરા-૪માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

"૪. એ અંગે કોઈ વિવાદ નથી કે નીચલી અદાલતે, ફરિયાદ પક્ષ અને બચાવ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા મૌખિક તથા દસ્તાવેજી પુરાવાની મૂલવણી કરીને, તેમના વિરુદ્ધ મુકાયેલા આરોપોના સંબંધમાં આરોપીઓને નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો હતો. રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરાયેલી અપીલમાં, વડી અદાલતે, આક્ષેપિત આદેશ દ્વારા, ઉપરોક્ત નિર્ણયને ઉલટાવી દેતાં આરોપીઓને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ સાથોસાથ કલમ ૩૪ હેઠળ દોષિત ઠેરવ્યા અને આજીવન સખત કેદની સજા ફટકારી.

અપીલકર્તાઓના વકીલે ખાસ કરીને આ બાબત પર ભાર મૂક્યો હોવાથી કે વડી અદાલતે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશને દોષસિદ્ધિમાં ફેરવતાં પોતાની અધિકારક્ષેત્રની હદ વટાવી છે, ચાલો આપણે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામે દાખલ કરાયેલી અપીલમાં વડી અદાલતની પરિધિ અને સત્તાનો વિશ્લેષણ કરીએ. આ અદાલતે અનેક ચુકાદાઓમાં વારંવાર સ્પષ્ટ કર્યું છે કે પ્રથમ અપીલીય અદાલત તરીકે વડી અદાલત, નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામેની અપીલની સુનાવણી કરતી વખતે પણ, સમગ્ર પુરાવાનું નિરીક્ષણ કરવા માટે, અને જો આવશ્યક હોય તો, તેને પુનર્મૂલવવા માટે પણ અધિકૃત અને બાધ્ય હતી; તેમ છતાં, માત્ર હસ્તક્ષેપ કરવાનો નિર્ણય લેતી વખતે અદાલતે નોંધ પુરાવાના આધારે ગુનાહિતતાની સંપૂર્ણ ખાતરી મેળવવી જોઈએ, અને માત્ર એટલા માટે નહીં કે વડી અદાલત એક વધુ સંભવિત કે અલગ દૃષ્ટિકોણ લઈ શકે. ઉપરોક્ત બાબત સિવાય, જ્યાં અપીલની વિચારણાની હદ અને ઊંડાણનો પ્રશ્ન છે, ત્યાં અપીલની સુનાવણી અંગે, માત્ર એટલા કારણસર કે એક અપીલ દોષસિદ્ધિ સામે હતી અથવા બીજી નિર્દોષ છૂટકારા સામે હતી, અભિગમમાં કોઈ ભેદભાવો કે તફાવતોની કલ્પના કરવામાં આવી નથી. [વિડી રાજસ્થાન વિ. સોહન લાલ અને અન્ય, (૨૦૦૪) ૫ એસસીસી ૫૭૩]"

૧૮. એ પણ સુસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે નિર્દોષ છૂટકારાની અપીલોમાં,

નીચલી અદાલત દ્વારા આપેલા કારણો યોગ્ય અને યોગ્યતર જણાય ત્યારે, અપીલી અદાલતને ચુકાદાને પુનર્લખવાની અથવા નવાં કારણો આપવા આવશ્યક નથી. આ સિદ્ધાંત સર્વોચ્ચ અદાલતે રાજ્ય કર્ણાટક વિ. હેમારેડ્ડી (એ.આઈ.આર. ૧૯૮૧ એસ.સી. ૧૪૧૭) ના કેસમાં નીચે મુજબ પ્રતિપાદિત કર્યો છે;

> ...આ અદાલતે ગિરિજાનંદિની દેવી વિ. બિગેન્દ્રનંદિની ચૌધરી, (૧૯૬૭) ૧ એસ.સી.આર. ૯૩:(એ.આઇ.આર. ૧૯૬૭ એસ.સી. ૧૧૨૪) માં અવલોકન કર્યું છે કે પુરાવાના આધારે અપીલી અદાલતનું કર્તવ્ય પુરાવાનું પુનઃ વર્ણન કરવાનું અથવા નીચલી અદાલતે આપેલા કારણોને પુનરોચ્ચારિત કરવાનો નથી; જેના ચુકાદા સામે અપીલ કરવામાં આવી હોય તે અદાલત દ્વારા આપેલા કારણો સાથે સામાન્ય સંમતિ વ્યક્ત કરવામાં આવે તો, સામાન્ય રીતે એટલું પૂરતું ગણાય.

૧૯. તાજેતરના ચુકાદામાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે શિવશરણઅપ્પા અને અન્ય વિ. કર્ણાટક રાજ્ય (જેટી ૨૦૧૩ (૭) એસસી ૬૬) માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

> "તે અપીલી અદાલત સમગ્ર પુરાવાની ફરીથી મૂલવણી કરવા માટે સશક્ત છે, જોકે, અન્ય કેટલાક સિદ્ધાંતોનું પણ પાલન કરવાનું રહે છે અને એ

વાત ધ્યાનમાં રાખવી પડે છે કે નિર્દોષ છૂટકારો નિર્દોષતાના દ્વિગુણ અનુમાનમાં પરિણમે છે."

૨૦. હું માનું છું કે નીચલી અદાલતે, રેકોર્ડ પરના પુરાવાનો વિચાર કરતી વખતે, આરોપીઓને યોગ્ય રીતે નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો છે. નીચલી અદાલતે નોંધ્યું છે કે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવામાં વિવિધ વિસંગતતાઓ છે. નીચલી અદાલતે તપાસની વિશ્વસનીયતા બાબતે શંકા વ્યક્ત કરી છે. પુરાવા અને તપાસમાં રહેલી ખામીઓ અંગે નીચલી અદાલતે અવલોકન કર્યું છે. વધુમાં, ઘટના ૧૯૯૯ની છે અને નીચલી અદાલતના નિર્ણયને ઉલટાવવા માટે મને કોઈ મજબૂત આધાર જણાતો નથી. આ પરિસ્થિતિમાં, નીચલી અદાલતે અપનાવેલ અભિપ્રાયમાં હસ્તક્ષેપ કરવાની આવશ્યકતા નથી.

૨૧. તેથી, મારી સુવિચારિત અભિપ્રાય છે કે આરોપીઓ વિરુદ્ધ મૂકાયેલા આરોપમાંથી તેમને નિર્દોષ છૂટકારો આપતી વખતે નીચલી અદાલતે નોંધેલા તારણો સર્વથા યોગ્ય અને વાજબી છે અને તે તારણો નોંધવામાં નીચલી અદાલતે કોઈ ગેરકાયદેસરતા કે ખામી આચરી નથી. નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા તર્કો અને પહોંચવામાં આવેલા તારણો સાથે હું સંપૂર્ણ સહમત છું. નીચલી અદાલતના ચુકાદા અને આદેશમાં હસ્તક્ષેપ કરવાની કોઈ આવશ્યકતા નથી.

૨૨. ઉપરોક્ત ચર્ચાઓને ધ્યાનમાં લેતાં, હું આ મત પર છું કે માનનીય ન્યાયાધીશે આક્ષેપિત ચુકાદો અને આદેશ પસાર કરતાં કોઈ ભૂલ કરી નથી. અતએવ, વર્તમાન અપીલ ફગાવા યોગ્ય છે.

૨૩. પરિણામે, અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને રદ કરવામાં આવે છે. નીચલી અદાલતનો ૩૧.૦૮.૨૦૦૪નો ચુકાદો અને આદેશ પુષ્ટિ કરવામાં આવે છે. આરોપીના જામીન અને જામીનનામા, જો કોઈ હોય તો, મુક્ત કરવામાં આવે છે. આર અને પી તાત્કાલિક સંબંધિત નીચલી અદાલતને પરત મોકલવામાં આવે.

૨૪. મૂળ ફરિયાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ફોજદારી પુનરીક્ષણ અરજી નં. ૭૯૭/૨૦૦૪ ને મુખ્ય ફોજદારી અપીલ સાથે રાખવાનો આદેશ કરવામાં આવ્યો હતો. મુખ્ય ફોજદારી અપીલના નિકાલને ધ્યાનમાં લેતા, આ ફોજદારી પુનરીક્ષણ અરજી હવે અવશેષ રહેતી નથી. તદનુસાર, તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(કે.જે. ઠાકર, ન્યાયમુર્તિ)

રાકેશ/

વિષય : રેકોર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વાજબી નિષ્કર્ષની શક્યતાના કેસમા નીચલી અદાલતના નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સામે અપીલનો હુકમ.

The translation of this judgment has been provided by

M/s Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.

==

<u>અસ્વીકરણ:</u> સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.